

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційну роботу

Александрової Вікторії Олександрівни

«Формування економіко-організаційного забезпечення реорганізації діяльності промислового підприємства»»,

поданої на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук
за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)

1. Актуальність теми, мета, завдання дисертаційного дослідження

Без активних темпів зростання промислового сектору, який в умовах сьогодення знаходиться у важкому стані, через втрату основних ринків збуту, низького рівня конкурентоспроможності на світових ринках, неефективності виробничої кооперації і технологічної відсталості, сталий розвиток економіки України є неможливим. Вирішення цієї нагальної проблеми повинно ґрунтуватися не лише на пошуку нових ринків збуту та зниженню собівартості виробництва з метою отримання конкурентних переваг, але і на створенні організаційно-економічних умов успішної та ефективної реструктуризації. Світовий досвід свідчить що реструктуризація створює умови для більш ефективного використання економічного потенціалу промислового підприємства і формує передумови для розвитку виробництва. Крім того, інноваційні форми реструктуризації розширюють спектр можливостей організаційно-економічного зростання і дають можливість форсування змін структури управління підприємством. У зв'язку з цим, очевидним є питання необхідності розвитку, розробки та імплементації теоретико-методичних засад щодо формування економіко-організаційного забезпечення реорганізації діяльності промислових підприємств нашої держави.

Отже, тема дисертаційної роботи Александрової В.А., у якій розглядається формування економіко-організаційного забезпечення реорганізації діяльності промислового підприємства», є актуальною.

Розробка та наукове обґрунтування теоретичних і науково-методичних підходів щодо розвитку організаційно-економічного забезпечення реорганізації промислових підприємств потребує розробки відповідного науково обґрунтованого теоретико-методичного забезпечення. Для досягнення цієї мети здобувачем наукового ступеню були вирішені наступні завдання: уточнення сутності поняття «реорганізація діяльності промислового підприємства» та виділення функціональних складових наскрізних бізнес-процесів, що відображають реалізацію ключових компетенцій суб'єктів господарювання; формування підходів щодо визначення факторів, що впливають на ефективність діяльності та оцінювання економічних рівнів розвитку і активності промислових підприємств; розробка підходів до формування організаційно-економічного забезпечення та прогнозування результатів запровадження важелів реорганізації діяльності промислового підприємства.

Метою дослідження є обґрунтування науково-методичних положень і практичних рекомендацій щодо удосконалення організаційно-економічного забезпечення реорганізації діяльності промислового підприємства. Поставлені у дисертаційній роботі завдання торкаються не окремих напрямів організаційно-економічного забезпечення реорганізації діяльності, а комплексно охоплюють різні аспекти обґрунтування напрямів розвитку промислових підприємств України.

2. Зв'язок дисертаційного дослідження з науковими програмами, планами, темами

Дисертаційна робота Александрової В.А. виконана на кафедрі економічного аналізу та обліку НТУ «ХП» відповідно до завдань та тематики НДР МОН України: «Формування методичних підходів до управління наскрізними бізнес-процесами підприємств» (ДР № 0115U001852), в межах якої автором дисертації визначено основні напрями реорганізації діяльності підприємства на основі формування наскрізних бізнес-процесів; «Організація та управління аутсорсингом бізнес-процесів в інтегрованих структурах» (ДР № 0115U001851), де здобувачем розроблено методичний підхід до

аутсорсингу бізнес-процесів підприємства при його реорганізації.

3. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, представлених в дисертації

Достовірність основних положень та висновків дисертаційної роботи забезпечується застосуванням комплексу широко відомих методів наукового пізнання, зокрема: методи спостереження і теоретичного узагальнення, аналізу та синтезу – для обґрунтування теоретичного базису формування організаційно-економічного забезпечення реорганізації діяльності промислового підприємства (пп. 1.1, 1.2); наукової абстракції та контент-аналізу – для розвинення понятійного апарату та авторського визначення сутності дефініції «реорганізації діяльності промислового підприємства» (пп. 1.1–1.3, 3.1); економіко-статистичного, регресійного кореляційного, факторного аналізу, економіко-математичного та імітаційного моделювання – для оцінювання функціонування та розвитку промислового підприємства, визначення факторів, які його обумовлюють (пп. 2.1 – 2.3, 3.2); історико-логічного та структурно-порівняльного аналізу – для дослідження закордонного досвіду формування індустріального сектору національних економік (розділи 1, 2); графічні методи – для наочної візуалізації запропонованих теоретико-методичних підходів та положень, практичних рекомендацій (розділи 2, 3).

Достовірність та обґрунтованість наукових положень, розробок, висновків та рекомендацій, викладених в роботі, підтверджується глибоким вивченням проблемного кола питань в економічній літературі, узагальненням основних ідей і підходів. Отримані результати корелюють з проблематикою численних публікацій вітчизняних і зарубіжних авторів за темою дослідження, аналізом нормативно-правової бази, даних Державної служби статистики України та інших офіційних джерел.

За змістом, сутністю, структурою та оформленням дисертаційна робота характеризується логічністю викладення положень, повною мірою висвітлює зміст визначених розділів. Послідовне виконання поставлених завдань дозволило здобувачу розкрити сутність проблеми та сформулювати теоретико-

методичний інструментарій, на основі чого розробити організаційні рекомендації щодо забезпечення реорганізації діяльності промислових підприємств.

Дисертаційна робота складається з анотації двома мовами, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і 14 додатків. Повний обсяг дисертації складає 251 сторінку, з них основний текст - 198 сторінок, список використаних джерел – 21 сторінка, додатки – 37 сторінок. У тексті дисертації розміщено 26 таблиць, 46 рисунків на 43 сторінках.

Одержані в результаті дослідження науково-методичні положення та висновки свідчать про обґрунтованість розроблених теоретико-методичних засад та практичних рекомендацій з формування економіко-організаційного забезпечення реорганізації діяльності промислового підприємства.

У першому розділі – *«Теоретико-методичні засади реорганізації діяльності промислових підприємств»* – визначено основні тенденції та закономірності розвитку підприємств машинобудування, а саме доведено провідну роль машинобудування у соціально-економічному розвитку провідних країн світу. Досліджено світові тенденції спеціалізації національних промислових комплексів виробництва продукції та окреслено основні характеристики сучасного стану машинобудівного сектору промисловості України. Доведено необхідність формування нових підходів до управління та проведення реорганізації діяльності промислових підприємств.

Доведено, що при формуванні організаційно-економічного забезпечення проведення реорганізації діяльності промислового підприємства доцільно ґрунтуватись на: процесній теорії та системному підході, підході до виділення ключових компетенцій підприємства та теорії формування доданої вартості, ланцюгів поставок та створення технологічних замкнутих мереж. На цих засадах уточнено понятійний апарат в контексті визначення сутності поняття «реорганізація діяльності підприємства».

Обґрунтовані теоретико-методичні положення формування організаційно-економічного забезпечення реорганізації діяльності промислових підприємств, дозволяють визначати ключові фактори впливу на ефективність діяльності та зумовлюють визначення рівня економічного

розвитку та активності підприємства, та відповідного цільового комплексу організаційно-економічних заходів максимізації генерації доданої вартості у середньостроковій перспективі.

У другому розділі – *«Діагностика фінансово-економічного стану машинобудівних підприємств в Україні»* проведено аналіз функціонування та розвитку вітчизняних машинобудівних підприємств. Сформовано науково-практичні рекомендації для визначення ключових факторів, що впливають на ефективність діяльності підприємств. З ціллю визначення ключових напрямів проведення реорганізації діяльності промислового підприємства в роботі визначено основні фактори, що впливають на рівень економічного розвитку та активності промислового підприємства. На основі визначення та нормування показників економічного розвитку та активності підприємства сформовано матрицю можливостей реалізації заходів із реорганізації діяльності промислового підприємства та сформовано підхід до оцінювання рівнів економічного розвитку та активності діяльності промислового підприємства.

У третьому розділі – *«Удосконалення організаційно-економічного забезпечення проведення реорганізації діяльності промислового підприємства»* – розроблено та обґрунтовано теоретико-методологічні підходи до формування організаційно-економічного забезпечення реорганізації діяльності промислового підприємства, доведено значущість застосування імітаційного моделювання у вирішенні завдань формування організаційно-економічного забезпечення реорганізації діяльності підприємств промисловості. Розвинено методичний інструментарій з прогнозування результатів запровадження важелів реорганізації діяльності промислового підприємства, що було покладено в основу розробки сценаріїв на середньострокову перспективу.

4. Наукова новизна одержаних результатів

Дисертаційна робота Александрової В.А. логічно структурована, побудована на системному підході до постановки проблеми, формулювання завдань, викладення сутності й обґрунтування методів і прийомів дослідження. Основний науковий внесок дисертанта полягає в удосконаленні

теоретико-методичних засад і науково-практичного забезпечення формування організаційно-економічного забезпечення реорганізації діяльності промислового підприємства.

На підґрунті результатів аналізу дисертації Александрової В.А. встановлено низку основних положень, висновків й науково-практичних рекомендацій, які відзначаються науковою новизною, мають теоретичну, методичну й практичну значимість.

Результат 1. Автором удосконалено сутність поняття «реорганізація діяльності промислового підприємства», яке враховує ключові компетенції функціонування та розвитку соціально-економічної системи з виокремленням наскрізних бізнес-процесів для забезпечення генерації доданої економічної вартості.

Теоретична цінність результату полягає в можливості підвищити достовірність та наукову обґрунтованість термінологічного апарату формування організаційно-економічного забезпечення реорганізації діяльності підприємства.

Результат 2. Автором удосконалено теоретико-методичні положення формування організаційно-економічного забезпечення реорганізації діяльності промислових підприємств, на основі виділення функціональних складових наскрізних бізнес-процесів, що відображають реалізацію ключових компетенцій суб'єктів господарювання і структурних елементів; формування функціональних зон і організаційних контурів; виокремленням цілей, форм й видів реорганізації діяльності.

Наукова значущість результату підтверджується можливістю більш точно визначати параметри проведення реорганізаційних процесів.

Результат 3. Удосконалено науково-практичні рекомендації щодо визначення факторів впливу на ефективність діяльності промислових підприємств, які передбачають оцінку генерації економічної доданої вартості та імітаційне моделювання закономірностей і взаємозв'язків показників функціонування та розвитку підприємства за складовими: «фінансово-економічна стабільність – кадровий потенціал - стан основних виробничих фондів – структура капіталу».

Науково-практична значущість результату підтверджується можливістю більш точно визначати напрямки формування заходів реорганізації діяльності суб'єкта господарювання.

Результат 4. Автором удосконалено науково-методичний підхід до оцінювання рівнів економічного розвитку та активності, що базується на побудові моделей факторів, які характеризують функціональні зони і організаційні контури реорганізації діяльності промислового підприємства, з подальшим визначенням їх взаємозв'язку методом кореляційно-регресійного аналізу.

Теоретична й практична цінність результату полягає у формуванні підґрунтя фінансово-економічного та організаційного інструментарію розробки комплексів цільових заходів реорганізації діяльності промислового підприємства.

Результат 5. Розвинуто комплексний науково-методичний підхід до формування організаційно-економічного забезпечення реорганізації діяльності промислового підприємства, який при визначенні комплексів цільових заходів реорганізації за напрямками, враховує взаємозв'язок та взаємообумовленість їх впливу на внутрішні та зовнішні фактори формування рівня ефективності на основі економіко-математичного моделювання та теорії ігор.

Теоретична та практична цінність такого підходу полягає у тому, що він дозволяє визначати найбільш доцільні комбінації фінансово-економічного і організаційного інструментарію з визначеними параметрами впливу.

Результат 6. Розвинуто науково-методичний підхід до прогнозування результатів запровадження важелів реорганізації діяльності промислового підприємства, який ґрунтується на сценарному підході, врахуванні обмежень фінансово-економічного характеру та визначенні періоду досягнення цільового рівня генерації економічної доданої вартості.

Наукова значущість й пріоритетність результату підтверджується можливістю підвищити ступінь обґрунтованості доцільності їх застосування та реалізації у середньостроковій перспективі.

5. Повнота викладу наукових положень, висновків та рекомендацій дисертаційного дослідження в опублікованих працях та авторефераті

Основні наукові положення, висновки та результати дисертаційної роботи викладено в 20 наукових працях, з яких: 8 – у наукових фахових виданнях України, в т.ч. – 2 у виданнях, які включені до міжнародних наукометричних баз, 3 – у інших виданнях, 9 – у матеріалах конференцій. Загальний обсяг публікацій становить 4,95 авт. арк, з яких особисто здобувачу належить 4,2 авт. арк.

За змістом автореферат повністю відповідає дисертаційній роботі, в доступній формі й належному обсязі розкриває її основні положення, елементи наукової новизни й теоретичне та практичне значення отриманих в ході дослідження результатів.

Матеріали автореферату і дисертації структуровано й викладено у логічній послідовності, з використанням ілюстративного та графічного способів подання, що допомагає у сприйнятті основних ідей роботи.

6. Практичне значення отриманих результатів

Рекомендації та висновки дисертації використовуються в діяльності ПАТ «ФЕД» (довідка № 05/40 від 17.10.2017 р.), ДП «ХЕМЗ» (довідка № 068/57 від 14.13.2016 р.); використовуються у роботі Науково-дослідного центру індустріальних проблем розвитку НАН України (довідка № 05/58 від 07.11.2019 р.); рекомендовані Департаментом економіки і міжнародних відносин Харківської обласної державної адміністрації при розробці та реалізації цільових комплексних програм (довідка № 06 - 28/5970 від 30.12.2015 р.).

Основні теоретичні положення, викладені в дисертації, впроваджені в навчальний процес Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» (акт від 05. 03. 2020 р.) при викладанні дисциплін: «Економіка підприємства», «Економічний аналіз», «Бізнес-проектний аналіз», «Обґрунтування господарських ризиків», «Методи прийняття управлінських рішень».

7. Дискусійні положення і зауваження.

Позитивно оцінюючи достатній рівень розробки теоретичних і методичних положень, практичних рекомендацій, обґрунтованість наукових висновків та пропозицій, викладених у дисертаційній роботі, слід відмітити також наявність деяких дискусійних моментів.

1. В цілому підтримуючи автора щодо використання методології управління бізнес-процесами як підґрунтя реорганізації підприємства (п. 1.2, стор. 31-56) необхідно зазначити наступне: представлена на рис. 1.6 схема наскрізного бізнес-процесу потребує розширення врахуванням принципів постійного удосконалення процесів, а також додаванням зворотних зв'язків та означених на рис. 1.8 управлінських процесів; виокремлення поданого на рис. 1.13 процесу прийняття управлінського рішення (стор. 61) створює додатковий контур, який може ускладнити організаційну структуру.

2. При проведенні розрахунку економічної доданої вартості (EVA) потребує на додаткове обґрунтування визначення середньозваженої структури капіталу (WACC) на рівні 10% для всіх проаналізованих підприємств (табл. 2.5 стор. 107).

3. Автор цілком слушно використовує метод імітаційного моделювання для визначення впливу внутрішніх факторів на ефективність діяльності машинобудівного підприємства (стор. 108-117). Разом з тим бачиться доречним більше детально представити результати такого моделювання, виокремивши сценарії впливу факторів та пов'язавши такі сценарії з варіантами проведення реорганізації діяльності підприємства.

4. Заслуговує на безсумнівну підтримку запропонована матриця «рівень економічної активності – рівень економічного розвитку» (рис. 2.8), що за твердженням автора визначає можливості реалізації заходів з реорганізації діяльності промислового підприємства. При цьому робота ще б більш виграла у разі надання економічного обґрунтування кожному з отриманих сегментів даної матриці, оскільки в поточному варіанті вибір заходів орієнтовано лише на врахування рівня економічного розвитку підприємства. Також слід було б надати опис рекомендованих дій та бажаних напрямків переходу позиції

підприємства за сегментами матриці.

5. На додаткове обґрунтування вимагає відображений у підрозділі 3.1 авторський підхід щодо документування та формування паспорту наскрізного бізнес-процесу (стор. 143-147). Потребує більш детального відображення перелік робочих документів, потрібних для регламентації процесів, а також додавання відображення взаємозв'язків між окремими процесами. Бажано було б також передбачити зв'язок пропозицій щодо документування бізнес-процесів з розробкою технічного завдання на автоматизацію їх виконання.

6. Більш чіткого визначення вимагає авторський підхід щодо визначення груп економічного впливу на зростання економічної ефективності підприємства, співвіднесених з ризиками реалізації економіко-організаційного забезпечення реорганізації діяльності промислових підприємств (табл. 3.2, п.3.1). Перелік таких груп впливу подано з доволі високим рівнем агрегації, що ускладнює вироблення заходів з реорганізації. Також в контексті прийняття автором процесної парадигми обґрунтування заходів з реорганізації діяльності до означених груп впливу слід було б ввести власників наскрізних бізнес-процесів.

7. Автором пропонується вельми цінний підхід щодо формування сценаріїв запровадження організаційно-економічних заходів із реорганізації діяльності промислового підприємства та передбачається вироблення трьох видів сценаріїв впливу на результуючий показник EVA (стор. 180-187). При цьому, зокрема на рис. 3.20, доречно було б додатково враховано масштаб та тривалість реалізації заходів з реорганізації діяльності підприємства, оскільки за умови значної тривалості реалізації та масштабних перетворень на початкових етапах природнім є падіння розміру доданої економічної вартості.

Зазначені дискусійні положення та зауваження не впливають суттєво на позитивну оцінку наукової та прикладної значущості дисертації Александрової Вікторії Олександрівни, у якій достатньо повно досліджені питання формування економіко-організаційного забезпечення реорганізації діяльності промислових підприємств України.

8. Загальна оцінка дисертаційної роботи та її відповідність встановленим вимогам

Дисертаційна робота Александрової Вікторії Олександрівни на тему «Формування економіко-організаційного забезпечення реорганізації діяльності промислового підприємства» є завершеною науковою працею, містить нові теоретичні та практичні наукові результати, спрямовані на подальший розвиток теоретико-методичного забезпечення підвищення ефективності функціонування підприємств промисловості України. Тема дисертації є актуальною, положення наукової новизни, що винесені на захист, мають високий рівень обґрунтованості та достовірності, а її структура та зміст у повній мірі забезпечують досягнення поставленої мети. На підставі аналізу дисертації, автореферату, наукових праць можна зробити висновок, що структурована побудова роботи та автореферату відповідає кваліфікаційним вимогам, стиль викладення й форма подання матеріалу дослідження є доступними, коректними, логічними та послідовними. Тема та зміст дисертаційної роботи відповідають паспорту спеціальності 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

Актуальність і рівень розв'язання поставленого завдання, новизна дисертації й ступінь обґрунтованості винесених на захист наукових положень відповідають вимогам пп. 9, 11, 12 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24 липня 2013 р. № 567 (зі змінами та доповненнями), що висуваються до кандидатської дисертації, а її автор – Александрова Вікторія Олександрівна – заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

Офіційний опонент:

доктор економічних наук, професор
завідувач кафедри обліку та бізнес-консалтингу
Харківського національного економічного
університету імені Семена Кузнеця

Андрій ПИЛИПЕНКО

